

Nobel-díjasok Nyelvünkben és iskolánkban az erőnk

Szívesebben léptek be az iskola kapuján, ha el-
áruljuk nektek, hogy lélekszámunkhoz képest
nekünk, magyaroknak van a világon a legtöbb
Nobel-díjasunk. Ez anyanyelvünk teremtő erejének, páratlan logikájának és
a nagyszerű magyar iskoláknak köszönhető.

Nobel-díjasaink zöme magyar érettségire építette későbbi tudását. Igaz, hogy valamennyien a nyugati kutatási körülmények között érték el legnagyobb tudományos sikereiket. De ez a tény ne kivándorlásra, hanem itthoni viszonyaink javítására sarkalljon bennünket.

A **NOBEL-DÍJ** a világ legrangosabb tudományos, irodalmi kitüntetése. Elismerést jelent a díjazottnak és nemzetének egyaránt. Alfred Nobel, a dinamit feltalálója alapította. Végrendelete szerint hatalmas vagyonának kamataiból 1901 óta évente osztanak fizikai, kémiai, orvostudományi, irodalmi, béke és 1969-től közgazdasági Nobel-díjat.

■ **LÉNÁRD FÜLÖP** Pozsonyban született, szülővárosában, Budapesten, Berlinben és Heidelbergben tanult. Mind az X-sugarak, mind az elektronok kutatásában úttörő volt. Ötször terjesztették fel Nobel-díjra, míg végül 1905-ben meg is kapta a katódsugarak vizsgálatáért.

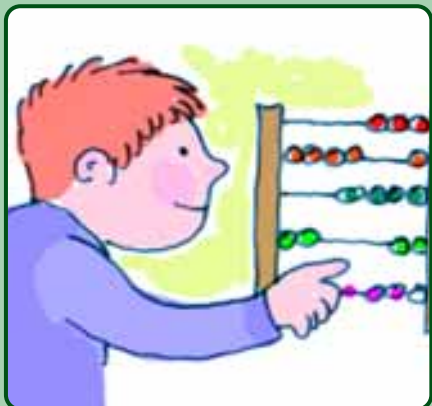
■ **BÁRÁNY RÓBERT** Bécsben született és tanult, itt lett orvos és egyetemi tanár. A fül élettanával foglalkozott. Életét köszönhette az 1914-ben neki ítélt orvosi Nobel-díjnak, hiszen orosz hadifogoly volt, amikor kitüntették. A svéd kormány közbenjárására bocsátották szabadon.

■ **ZSIGMONDY RICHÁRD ADOLF** nagy múltú magyar nemesi család sarja, de nem sok köze volt a magyar kultúrához. Külföldön tanult, és ottani magánlaboratóriumában folytatta kutatásait. Az ultramikroszkóp felfedezéséért és a kolloid oldatok tanulmányozásáért kapott kémiai Nobel-díjat 1925-ben.

■ **SZENT-GYÖRGYI ALBERT** az egyetlen tudós, aki Magyarországon élt és kutatott, amikor megkapta a Nobel-díjat. Budapesten született és tanult; orvos-kémikusként a szegedi egyetem rektora volt. A paprikából kivont C-vitamin felfedezéséért már 1934-ben Nobel-díjra jelölték. 1937-ben meg is kapta. 1947-től az Egyesült Államokban élt. Tagja volt a Szent Koronát Magyarországnak visszaadó amerikai küldöttségnek.

■ **HEVESY GYÖRGY** Budapesten született és tanult. Büszkén vallotta mindig magyarnak magát, de a kommunista rendszer elől ő is nyugatra menekült. 1944-ben kapott Nobel-díjat a radioaktív izotópokkal folytatott kutatásaiért. Ő fedezte fel a 72-es rendszámú kémiai elemet, a Hafniumot.

■ **BÉKÉSY GYÖRGY** Budapesten született, és itt is szerzett fizikai doktorátust. Bár svájci állampolgárságot és csábító fizetést kínáltak neki, hazájában maradt, hogy a magyarságnak szentelje tudását. A kommunizmust elutasította, ezért a II. világháború után Amerikába telepedett. Magyar állampolgárságról sohasem mondott le. 1961-ben megkapta az orvosi Nobel-díjat a fül működésének fizikai magyarázataért.

■ **WIGNER JENŐ.** A budapesti Fasori Gimnázium egyetlen nemzedékéből négy világhírű tudós került ki: Neumann János, a számítógép atyja, Szilárd Leó, a maghasadás, Wigner Jenő, az atomreaktor, Teller Ede, a hidrogénbomba felfedezője. Bár mindannyian megérdemelték volna, közülük csak Wigner

Jenő, a világ első reaktormérnöke kapta meg a Nobel-díjat 1963-ban.

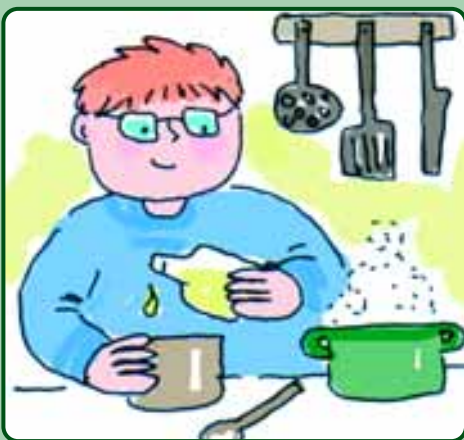
■ **GÁBOR DÉNES** Budapesten született és tanult. Igazi mérnöki lángelme volt: száz találmányát szabadalmazták. Legjelentősebb felfedezése, a holográfia hozta meg számára a fizikai Nobel-díjat 1971-ben. De ő alkotta meg – még az 1960-as években – a ma slágernek számító, lapos képernyőjű tévékészüléket is.

■ **FRIEDMAN MILTON** beregszászi magyar szülei Amerikába vándoroltak, így ő már New Yorkban született, de értett magyarul. A XX. század egyik legjelentősebb közgazdásza volt. A bankok, az adózás és az infláció összefüggéseit magyarázó elméleteit 1976-ban közgazdasági Nobel-díjjal jutalmazták.

■ **POLÁNYI JÁNOS** Berlinben született, a Torontói Egyetem professzora. A kémiai folyamatokat kutatja. A molekulák mozgási energiájával kapcsolatos felfedezéséért 1986-ban kémiai Nobel-díjat kapott.

■ **HARSÁNYI JÁNOS** Budapesten született és tanult. A kommunista diktatúra elől Ausztráliába, majd Amerikába települt. Matematikai képletekkel számította ki, mik a legjobb lépések, ha nem ismerjük pontosan az ellenfél szándékait. Országok és a világgazdaság sorsát eldöntő, komoly játék ez, de törvényei hasonlóak a társasjátékéhoz. Hát ilyen „játszva” kapta meg Harsányi János 1994-ben a közgazdasági Nobel-díjat.

■ **OLÁH GYÖRGY** szülővárosában, Budapesten tanult. Az 1956-os forradalom bukása után Kanadába, majd az Egyesült Államokba menekült. Szénatom-kutatásaival jelentősen kitágította a szerves kémia határait, az energia-gondok megoldásához járult hozzá. Nem csoda, hogy 1994-ben neki ítélték a kémiai Nobel-díjat.

MÜLLER KATI rajzai

■ **MAJLÁTH JUDIT** Budapesten született. '56-os forradalmárként Ausztriába menekült. Életét, vagyonát a taposóaknák betiltásáért folytatott küzdelemnek szentelte. A nemzetközi szervezet, melynek élharcosaként e munkát végzi, 1997-ben béke Nobel-díjat kapott.

■ A 14. magyar Nobel-díjat **KERTÉSZ IMRE** kapta. Nyugaton, különösen Németországban népszerű regényeiért 2002-ben neki ítélték az irodalmi Nobel-díjat. Auschwitz túlélőjeként meghatározó élménye, írásainak központi témája a haláltáborok kegyetlen emléke.